

attamen propter tempus finimus: de cætero autem non propter hoc fieri, neque ad damnum sanctissimarum ecclesiarum venire sancimus. Quæcumque igitur oportebat de tali modo in sanctissima maiore ecclesia hujus nostræ regia civitatis, & sub ea constitutis sanctissimis ecclesiis, & aliis quæ hic sunt, fieri, hac speciali lege complexi sumus. In omnibus autem quæ foris sunt locis, sancimus, si quis cum constituerit ab initio & ædificaverit ecclesiam, definitivit ordinationum mensuram, tanguam secundum eam expensas constitutus: non prius ordinari quemquam in eadem ecclesia, nisi ad numerum a principio definitum ejus mensura redigatur¹. Si vero hoc non fecerit, ipsa vero civitatis ecclesia ministrat emolumenta & sibi & aliis ecclesiis: tunc non promptum sit angeri illi clericos, neque² propter aliquas forte compunctiones aut beneficia ex hoc eam sumptibus³ prægravare (non sunt enim hæc pia neque fæcerdotibus digna) sed ex quibus Dominus dederit Deus, ex iis quæ possibilia sunt administrare, aut antiquam & conservare confuetudinem, nihil penitus innovantem. Unde competit Deo amabilis patriarchas & metropolitas hujus habere providentiam: & eos quidem, qui hastenus sunt, sinere in schemate in quo sunt clericos: metiri vero uniuscujusque ecclesiæ virtutem: & ita ipsos quoque sanctissimos patriarchas sub se constitutas ecclesias ordinare, & metropolitas hoc ipsum a sanctissimis patriarchis commonitos facere, illos autem alios omnes sub se positos episopcos ad mensuram hanc deducere: & studere non⁴ ultra expensas facere clericorum ordinationes, scimus enim quantæ sanctissimæ ecclesiæ propter hanc ordinationem, & alterius expensæ effusionem, inopes factæ sunt. Et quia aliquas earum, vix quidem, tam liberavimus: quædam vero adhuc operatae jacent, ex tali relevari angustia non valentes: ideo hoc provideant sanctissimi patriarchæ, & metropolitæ & reliqui Deo amabiles episopi, ut & nos, quæ ab eis aguntur difcentes, approbemus eos qui nostram legem in literis positam, apud semetippos ostenderunt operibus adimpleri.

EPILOGUS.

¶ Quæ igitur a nobis sancta sunt, & sacrum ordinem statumque custodiunt secundum sacrarum regularum observationem & virtutem, de cætero conservent perpetuo integra & sanctissimi patriarchæ uniuscujusque dieceesis, & Deo

¹ Addit. Nov. 3. ² Altera unum detegite non debemus, ut alterum vestiamus, ad cap. eom. causam ex praesidio, l. ult. §. 1. exceptis. ubi Bartol. cap. qui posse.
³ Addit. 13. ff. de re vind. ⁴ Imp. sic non sunt improbatib; que sunt ex conseruandis. ⁵ Vide d. Nov. 3. Ex hoc loco videtur constare, Iustiniani tempore
clericis non fuisse adsignata statu latifundia, vel certos annuos redditus, sed fas me-
cedes s-
riturorum erat ha-
9. The
well, 422.

COLLATIO S
TIT. I.
DE NON ALIENANDIS¹, AUT PERMUTANDIS RE-
BUS² ECCLESIASTICIS IMMATERIALIBUS, AUT IN SPECIALEM
HYPOTHECAM DANDIS CREDITORIBUS, SED SUFFI-
CERE GENERALES HYPOTHECAS.

COLLATI O SECUNDA.

T I T. I.

*imperator Justinianus August. Epiphanio sanctiss. & beatiss. Archiepiscopo felicis
hujus civitatis, & aecumenico Patriarche, [& Patriarche
Constantinopolitano.]*

PRAEFACTIO

Nam intentionem hanc semper proponimus - omne anicquid ea ca
tem et

Etiam intentionem hanc semper proprius imperfectum, aut confusum, v.

gare, & perfectum ex imperfecto declarare: quod etiam in omni legislatione facientes, credimus oportere, & in alienationibus quæ sunt super sacris rebus, una complecti lege, quæ priores omnes & renovet & emendet: & quod deest, adjiciat: & quod superfluum est, abscondat. A Leone siquidem bona memoria (qui post Constantinum pia memorie, Christiane fidei inter imperatores principatum auxit, & constituit sacerdarum ecclesiastiarum honorem & disciplinam) scripta lex est de alienationibus ecclesiasticis, conclusa in sola hujus felicissime civitatis sanctissima majore Ecclesia. Et laudamus plurima hujus legis, cum omni vehementia & Dei cultura posita: sed eo quod non generaliter posita sit in omnibus, egero etiam eam quadam correctione crevimus. Ab Anafatio quoque pia memoria scripta quadam de talibus lex est, nec similis priori, & omnino minus habens. Effusa namque & per loca foris posita, nihilominus manet imperfecta, eo quod ad solum sacerdotium & diocesum respiciat constitutam sub beatissimo patriarcha hujus regie & felicissimæ civitatis: alias autem non perscrutata fides: cum utique dignam correctione esse eam arbitrabatur: propter quam occasionem alia quidem corrigeret, alia vero incomposita relinquebat. Quamobrem eam quoque vacare de exteriori sanctimus, utpote imperfectam, & loco circumclusam, & non generaliter inter leges existentem, neque aliquid studiosum introducendum. Hac ergo nos omnia emendantes, unam existimamus oportere legislationem imponere omnibus sanc-
tissimorum ecclesiastiarum, & xenodochiorum ⁸, & nosocomiorum ⁹, & monaste-
riorum & hospitiorum ¹⁰.

Vid. Julian. Patricium *conf. 7.* De forma observanda in alienandis rebus ecclesiasticis, vid. *praeiunum conf. claf. 5. num. 6. & seq.* Goth. Adde *Noell. 120.* & de precari variis genere*ibus. lib. 4. c. 7.* Anf. Adde eundem *Cupacum pref. 3. commens. in tit. 13. 11. decret.* ab his hunc titulum explicat. S. L. 2. Fructuosis tam *profectum* & *tertius* enim *praeiunum alienato prohibita No. 2. c. 1. 10.* *tertius* nonne, intellige *præcia* que sua sponte fructus ferunt, ut *pusa*, *prata*, *salicet*, & his simili; & breviter, *tertius* nō*tertius*. 3 Munus *contingua locutione* *tertius* & *Noellianus*.

iles Metropolitæ, & reliqui reverendissimi Episcopi atque clerici, ubique
ulturam & sacram disciplinam custodientes inviolatam, præna imminen-
tis prævaricari, quo penitus alienus sit a Deo, & imposto sibi sacerdotii
e: nam velut indignus hoc excluditur. Licentiam vero universis ⁶ da-
cujuscunque sint officii vel conversationis, respicibus aliquid horum
ricari, nuntiare nobis, & ad imperium quod semper est: ut, nos, qui
secundum sacrarum regularum explanationem apostolicamque tradicio-
nem constituimus, decentem etiam indignationem prævaricantibus infera-
etiam his videlicet quæ sancta a nobis sunt, de hereditatibus Deo ama-
n episcoporum custodiendis. §. 1. Sanctissimi siquidem patriar-
chus quisque diœcesis hæc proponat in ecclesiis sub se constitutis, &
festa facient Deo amabilibus metropolitis, quæ a nobis constituta sunt,
noque rursum etiam proponant ipsi ea in metropolitanâ sanctissima eccl-
esi constitutis sub se episcopis ⁷ hæc manifesta faciant: illorum vero sun-
t in propria ecclesiæ hæc proponant: ut nullus nostra reipublica ignoret,
nobis ad honorem & ad augmentum Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu
christi disposita sunt. Insuper sequens hæc tua sanctitas omnibus qui sub ea
metropolitis sanctissimis hæc faciat manifesta universo tempore contra-
cta. §. 2. Scripta exemplaria ⁸ sanctissimo Archiepiscopo Alexan-
driphremio sanctissimo Archiepiscopo Theopolitano ⁹: scripta exem-
prio sanctissimo episcopo Hierosolymorum: scripta exemplaria Joani-
o glorioissimo præfecto sacerorum prætoriorum secundo exconsuli, &
io: [Dominico glorioissimo præfecto prætoriorum Illyrici.] Cui etiam

una quoque celsitudine hoc sciens, una cum semper suscepimus sedem tuam, hac ser-
festinet, & si denuntiatum fuerit aliquid tale editum, prohibeat, & maxime
neque in ordinationalibus curialibus vel officiis interdicta sunt. Nuntiet autem nobis, ut decens super eis imponatur correctio. Utatur quoque praecipis ad
nos provinciarum judices: ut & ipsi que sunt insipientes, non permittant alii
extra hoc quod a nobis constitutum est fieri. imminabit enim eis pena quinque libra-
uri, si quidem et ipsi pravaricari videntes non denuntiaverint aut sedi tua, aut
o: ut undique decens ornatus ordinationalis gradui conservetur. Scripta cum
one, Dominico PP. Myrici.

1. *Statad* 1.8. in jis. *Statad* *Statad* *Statad*

GOUL

hujus foelicissimæ civitatis, seu sanctissimæ majoris ecclesiæ, neque
omum vendere, aut donare, aut aliter alienare rem immobilem, do-
forsan, aut agrum, aut colonum, aut mancipia rustica, aut civiles anno-
nam & hæc inter ¹³ immobilia sunt numeranda) quæ competent *Con-*
nopolitanæ sanctissimæ majori ecclesiæ: sed neque pro ulla ¹⁴ compen-
sare aut aliis qualibet circumventione tale aliquid agi: & interminatur ¹⁵
ori quidem rei restitutionem, ut reddit per tempora œconomico rerum
simæ ecclesiæ rem quam ipse perceperit, cum omni mediis temporis fru-
aliis lucris: casu imminentे pretiorum ei qui tale aliquid accipere aut
arare præsumperit: cum etiam hoc quidem quod contra leges actum
ponat ac si neque a principio gelsum sit. *Oeconomum* ¹⁶ vero hæc præ-
trem, dare quidem de suo sanctissima ecclesiæ juber omne quicquid ex
sa lucratus est, aut sanctissimam ecclesiam damnificavit. Super hoc au-
tiam excludit eum officio œconomi: & dat actionem sanctissime eccle-
siae contra solos Deo amabiles œconomos, sed etiam contra successores
: five ipsi hoc alienaverint, five pro tempore Deo amabilem episco-
aut aliquem aliorum clericorum videntes alienantem, taciturnitatē de-
, & sine libertate passi sunt: & multo potius si consentientes, & viden-
t aliquid permiserunt, & non causam prohibuerunt. Ad hoc autem, &
num ¹⁷ qui talia confeget instrumenta, perpetuo tradet exilio: nullam
mentiam neque reversionem participans: ipsos quoque maximos ¹⁸
s, qui ad hac accedunt, & ministrant talibus caulis, aut confici apud
ipsos monumenta pro confirmatione talium donationum aut aliorum
in patiuntur: & cingulo, & dignitate & substantia interminatur excludere.
Hoc igitur increpans vehementer, permittit ¹⁹ rei ecclesiastice usum,
ui vocatur ususfructus, sub certo quadam tempore, aut etiam usque ad
percipientis dare sanctissimam majorem ecclesiam, sub hac tamen de-
nre, ut ss qui accepit mansentiam, ejusdem quantitatis recompen-*et* rem san-
ctissimæ majori ecclesiæ sub proprietatis ratione, ex qua posset eundem redditum sanctissimæ
ecclesiæ habere, quantum illex usus accepit, post percipientis usque mortem,
finitus tempus, usu videlicet, & ususfructu dato ecclesiastica rei: ad sanctissimam
majorem ecclesiam redire, & usu donare rei cum proprietate sanctissimæ eccle-
siæ iendo: tales namque contractum sine periculo esse ponit lex. Si vero
fuerit quam quod datur a sanctissima ecclesia, illud quod compenfat
us mox quidem percipiet proprietatem, sperat autem & usum accipere,
um contradictum, & pro non facto ponit: datque licentiam vindicatio-
pote circumventione contra jus sanctissimæ ecclesiæ facta.

locus est in quo peregrini suscipiuntur. Jul. hic. 9 Nosocomium locus est in quo
egroti curantur. Jul. hic. 10 Bephotriophum locus, in quo infantes alun-
cti, ibid. 11 Geronomocomum locus, in quo pauperes, & propter senectutem fo-
rmi homines curantur. Jul. ibid. 12 Epistola I. 14. C. de sacro. ecclis.
viles annone inter immobilia numerantur. 14 Et iuridico, id est, remuneran-
ti, ut Nov. 130. c. 1. l. 14. ver. scientes, C. de sac. ecclis. Huius modi iuridicoe gene-
re inhibent, licet naturales debantur, & mercedes sint potius, quam liberalitates
11. ff. de hered. pet. beneficii referendi gratia. I. 14. S. I. C. de sac. ecclis. 15 d. l.
16. d. l. 14. 6. 2. 17. d. l. 14. 6. 2. 18. d. l. 14. 6. 2. 19. d. l. 14. 6. c. scuuli.

[colanarium & jus est, veluti si domum valentem centum solidos & praestantem pensionem decem solidorum, accipiat quis ab ecclesia & det pro ea solidos centum, seu annius, aut certe minus: & quasi jam de proprio adgravet & se dare singulis annis quasi pensionis nomine solidos tres. Ita autem appellatur pars usus, sed ipsa domum tam parva pension in perpetuum, & ipse & heredes eius possidebant] adinvenientes, neque nostris legibus neque alii cuiquam omnium notum, circumventionem non parvam meditati sunt contra legem, perpetuas pene cogitationes alienationes: quod nos de cetero agi prohibemus, & pro eo ipso conseruimus legem. Quidam autem, & ad emphyteusim respererunt, & immixerunt plurimam quantitatem veri redditus illi qui emphyteusim accipiunt, praestantes hi qui ebus pridem sanctissima majoris ecclesie praefidebant. Ideoque nos in quamam constitutionum nostrarum definitivius quidem usque ad personas tres & emphyteusim fieri, accipientis, & duorum successorum aliorum, hoc etiam super rebus sanctissimae majoris ecclesie fieri permitimus, non autem ultra extam partem relevari emphyteusim percipientibus propter fortuitos casus ancientes. ¶ Quia vero didicimus sic esse & impie ab aliquibus fieri documenta, ut neque sexta relinquatur sanctissimæ ecclesiae pars, reliquis omnibus emphyteusim accipientibus donationis: Anastasia autem pia memorie gesta monumentorum constitutis fieri super alienationibus, sicut etiam hujus ei fieret tempus, & emphyteusim statuens siue gestis quidem usque ad somam vitam accipientis emphyteusim: cum gestis autem, in perpetuum eam extendens, neque perfectam fecit, neque utilem legem, & undique imperficiat usque ad solam diœcensem patriarchicæ sedis hujus felicissimæ civitatis ficut praediximus) legislationem statuens.

C A P. I.

ebus ad venerabilia loca pertinentibus non alienandis.

Nos igitur (jam enim ad legem veniendum est) sancimus neque sanctissimam hujus felicissimae civitatis maiorem ecclesiam, neque sub ea constitutas ecclesias, quarum ipsa prærogationem suscepit (sicut eam Anastasius prima memorie interpretatus est) neque alias omnes ecclesias in hac felicissima existentes civitate, aut circa ejus confinia, neque sub patriarchica sede hujus felicissimae civitatis constitutas, quarum metropolitas ipse ordinat, neque alium ullum undique patriarcham: neque episcopum (dicimus uterum & eos qui in Oriente, & qui in Illyrico, insuper & in Egypto, & in Ly^aonia, atque in Lycia, & eos qui in Africana provincia sunt, & complexi- dicendo per omnes quæcunque nostræ sunt terra, necnon in Occidente ut Deo amabiles episcopos ab ipsa seniori. Roma usque ad Oceanum con- stentium sanctissimarum orthodoxarum ecclesiarum) neque aliquem xenocochum, aut prothotrophum, aut nosocomum, aut orphanotrophum, aut rephotrophum, aut gerontocomum, aut monasterii virorum, vel mulierum abbatem vel abbatisam: aut quemlibet omnino presidem venerabilibus collegiis, licentiam habere alienare rem immobilem, aut in do- bus, aut in agris, aut in hortis, aut omnino in hujusmodi, neque rusti- um mancipium, neque civilem annonam: nec per specialis pignoris occa- sionem tradere creditoribus. Alienationis autem nomen generalius ideo po- sumus, ut prohibeamus & venditionem ⁸, & donationem, & commutatio- nem, & in perpetuum ⁹ extensam emphyteusim, quæ non procui ab aliena- tione consistit. Sed omnes ubique sacerdos ab hujusmodi alienatione pro- ibemus, subditos prenis quibus Leonis prima memorie usque est constitutio ¹⁰. Illam namque per omnia valere, & ratam esse sancimus: propterea hanc pro- osuimus, & protulimus, & non paterna ¹¹ voce legem conscripsimus, sed hac omuni & Graeci, ut omnibus sit nota, propter faciem interpretationem. Quod itaque jam præterit ¹², relinquimus: nam ¹³ tanta documenta tem- ore longo facta nunc commovere, multa erit tergiversationis. Quapropter usque huc haftenus extant, proprium habeant schema: de cætero au- em oram alienationem interdicimus, prædictas ei proenas imponentes.

CAR. II

C A P . II .

JT autem lex ad humanae naturae varietatem, & quod semper venit, moderata, per omnia immota permaneat (quid enim erit stabile ¹⁴ inter homines, & ita immobile, ut nullam patiatur mutationem: cum omnis noster status sub perpetuo motu constat?) necessarium exigitur quasdam exceptions dare legi cum multis vigilis, & subtilitate adinventis: ut eas habens in auxilio, lex nequam moveatur. **S. I.** Sinimus ¹⁵ igitur imperio, si qua communis commoditas est, & ad utilitatem reipublica recipiens, & possessionem exigens talis alius immobilis rei, qualem propo-

¹ Colonarium jus seu ~~receptum~~ quid sit observa, de quo dixi ad l. 24. §. 1. C. de sa-
eccl. ² Libellarius contractus fit certo pretio numerato, & eo amplius cer-
penfio in annos singulos, propter rem immobilem ab alio acceptam, ut hic.
Ali-
Libellaria, et quoties Emphyteuta vel *caput* rem emphyteuticum vel feudatum alter-
i in emphyteufum vel feudum concedit arg. 2. F. 9. §. donare §. 1. tit. de prohibita
ali alienat, per Fridericim & §. 1. ast. libellario, iti, quibus modis feudum amittit. Jas-
tuth, ingressi. C. de sacr. eccl. & hoc olim licet, quoties *equali* persona & sub eadem le-
gitime conditione dabantur, §. 2. ministerii tit. de lege Corradi 2. F. 34. Hoc licet non vide-
tur, quod omne alienationem genere vasculo fit interdictum. Contrarium tamen tenet Iustinus
autem in *Imperialium*, §. Illud queque, iti, de probita feudi alienat, per Fridericim. Hoc au-
nisi hoc expresse convenerit. ²³ Emphyteus ecclesiastica ad heredes extraneos non
descendit. Rolandus tamen a Valle l. conf. 96. n. 20. & Clarus 4. sentent. 28. verific. & certe
egre non video, verific. eis dicas maxime, verf. quinquitam tamen disputando (adde qui scriptis ad
l. 3. C. de iure emph.). ex communia opinione referunt ad extraneos deferri, si per Pralatum
& Capitulum soleniter facta sit, c. nullis s. de rebus episcopi alienanda, c. 1. ed. tit. in 6. maxime,
si in concessione hujusmodi emphyteus haec verba. Quibuscumque hereditibus, vel his simili-
bus inserta fuerint. Novum enim non esse, ut in emphyteus admittantur pacteda extranea &
diversa a natura ipsius, n. 45. 46. ²⁴ Emphyteus ecclesiastica, vita accipientis finitur:
nisi filii aut nepotes reliquerit. Imo in perpetuum dari potest, Novell. 120. c. 1. Solve: re-
liquis ecclesiis &c licet, *prosternere*. Quod si in perpetuum dari potest, Novell. 120. c. 1.

in contradicta libellaria notandum est transuersi utile dominium retento directe & comparata superius, precastio & emphyteutico, ut notat Everardus Topicis in lego a fendo ad Emphyteusim 29. v. 55. & 57. de libellaria & emphyteutico differentiis dixi ad l. 24. 6. 1. C. de croc. eccl. et in rubrica Cod. de iure emphenteutico. 3 Vid. Alciat. 1. praefermissimum.
 Add. 1. 24. in fin. C. de facr. eccl. 5 Haec Novella eo amplior est lege Antiquissima. 1. 14. de facr. Eccl. 6 Senior Roma, quia in Italia est: Nova, quae in Thracia est: quæque in Byzantium, postea Constantinopolis dicta. 7 Res ecclesiastica immobiles & quasi immobiles alienari non possunt. 8 Alienationis, verbo, venditio, donatio, perpetua emphenteutis intelligitur. 1. ult. C. de reb. alien. 9 Res Ecclesiasticae in perpetuum emphyteum dan non possunt, ut hic. 10 l. 14. C. de sacr. eccl. 11 Id est, Roma res ecclesiasticae in heretico, praeterquam Constantiopolitana major, & ita in dubio non presumitur emphenteutis ecclesiastica in perpetuum data, vid. Alciat. 2. presumpt. ultim.

25 Hinc sumpta est Auth. Perpetua, C. de sacro sancti. Eccles. 26 Ksceiudb appellat Haranopoul. 3. iii. 1. 4. 5. 7. 27 1. 14. C. de sacr. eccl. 28 Prædio ecclesiastico aliquanti per diminutio in redditu, poterit prædium sexta minus parte dari in emphyteusim: si enormè diminutio redditus, locabitur. 29 Praefat. prædias ecclesiastica clade diminuta locare, quam prætextu emphenteutico: redditus eorum minutiæ plus sexa parte.

30 Proaftii, Jul. 31 Prædii urbani, voluptuaris præfertim (qualia sunt prætoria, five iuriu[m] xii. pagodis), 1. 19. 1. 19. 8. ff. de verb. sign. (magnum potest esse præsum, vilis redditus. Huiusmodi prædium dari in emphyteusim potest. Quia pars ratio ascerta est, non debet)

vid. Nov. 69. 12 Vid. 1.7. C. de legis. 13 Cur leges ad præteritum tempus
ex extanduntur. 14 Inter homines nihil stabile aut immutabile. 15 Hinc sum-
ma est Auth. C. de sacros. eccles. add. Novell. 120. c. 1. 16 Minore nunquam, ne Ec-
clesia in danno versetur. 17 Constantini, ut vulgo vocant, donationem validam esse,
cum colligunt: nulloque praetextu lèstionis ab eius succedibus posse revocari.
18 Non deteriorem. Alioquin ecclësia potest retinui adversarius hujusmodi permutationem,
hic. 19 Non multum differunt ab invicem sacerdotium & imperium: ut res sacrae
publicis. 20 Quid in non perpetua? d. cap. & C. 3. T. ed. 21 Emphyteus non
perpetua, quæ ad duos tantum heredes fuosque accidentis descendit. Nov. 120. c. 1.
Neque vit in emphyteus ecclesiastica uxori datae succedit, neque uxor in mariti-